

НЕОБХІДНІСТЬ СТРУКТУРНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ РЕГІОНУ

Карпенко І.В., аспірант

Сумський державний університет (м. Суми, Україна)

В умовах стрімкого розвитку суспільно-політичних та економічних відносин важливого значення набувають питання забезпеченості регіонів достатнім обсягом фінансових ресурсів та функціонування їх на засадах сталого економічного розвитку. Формування ринкової економіки вимагає вирішення екологічних проблем в межах саморегульованої ринкової економічної системи. Це, в свою чергу, потребує впровадження надійного економічного механізму екологічного управління, завдяки якому створилися б умови до сталого розвитку як окремих регіонів так і країни в цілому.

Дослідження екологічних аспектів та проблем застосування фінансових інструментів управління екологічним розвитком знайшли відображення у працях таких вітчизняних науковців, як В. Александрова, О. Амоша, Ю. Бажал, О. Балацький, В. Геєць, С. Ілляшенко, О. Лапко, Б. Кваснюк, М. Крупка, Б. Маліцький, Л. Мельник, С. Онишко, та ін.

Однак, незважаючи на значні наукові здобутки з зазначених питань, низка проблем, пов'язаних із забезпеченням сталого розвитку регіонів шляхом застосування інструментів управління екологічною політикою залишаються невирішеними, що і зумовлює необхідність подальших досліджень.

Державна фінансова політика України в сфері раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища має суттєві недоліки: механізм та інструменти фінансового регулювання екологічної діяльності регіонів зазнають постійних якісних та кількісних зрушень. Законодавство України з питань національної безпеки, засад зовнішньої та внутрішньої політики, державної регіональної екологічної політики, не регламентують правових обов'язків, компетенції та повноважень органів місцевого самоврядування із формування в Україні та її регіонах політики сталого розвитку. Вихід з цієї ситуації можливий за умов одночасного формування та реалізації концептуальних засад забезпечення сталого розвитку на державному та регіональному рівнях з урахуванням перспектив розвитку державної регіональної політики та посилення самостійності регіонів, створення сприятливих умов до їх саморозвитку.

Базовими елементами нинішнього економічного механізму реалізації екологічної політики є збори за використання природних ресурсів, за забруднення навколишнього природного середовища, система фінансування природоохоронних заходів, механізм відшкодування збитків, заподіяних

внаслідок порушення законодавства про охорону довкілля. Виконуючи одночасно фіскальну та регулюючу функції, вказані інструменти забезпечують одну з фундаментальних передумов функціонування категорії фінансів у її практичній реалізації – розподіл та перерозподіл. Однак такий механізм не сприяє стимулюванню виробників до здійснення екологоорієнтованої діяльності, не спонукає до впровадження техніки з високим рівнем екологічної якості, до дотримання екологічних норм, та до підвищення рівня екологічної безпеки підприємництва.

В контексті удосконалення фінансового механізму управління екологічним розвитком економіки основними напрямками щодо податкових інструментів мають бути, по-перше, врахування особливостей саме екологічного характеру розвитку при оподаткуванні підприємств взагалі, по-друге, – перегляд системи податкових пільг для виробництв, що здійснюють екологічну діяльність, зокрема.

Існуючий бюджетний механізм управління екологічним розвитком економіки не відповідає вимогам принципів та критеріїв фінансового стимулювання екологічного розвитку та вимагає відповідного удосконалення. Основними негативними характеристиками такого механізму є орієнтація переважно на прямі методи фінансового впливу шляхом прямого бюджетного фінансування чи надання субсидій з бюджету конкретним суб'єктам господарювання.

Концептуальною передумовою для формування стратегії національної політики України має стати запровадження такого еколого-економічного механізму, сутність якого полягає у формуванні суто економічних відносин у сфері використання природних ресурсів, стимулювання раціонального і комплексного їхнього використання і відтворення.

В умовах обмеженості ресурсів та недостатності дохідної бази місцевих бюджетів для виконання органами місцевого самоврядування делегованих повноважень, фінансове регулювання екологічної політики є одними з найважливіших і найскладніших регуляторів соціально-економічного розвитку держави, ефективне функціонування яких є необхідною умовою стабільного розвитку як окремих регіонів, так і країни в цілому. Процес гармонізації екологічної та економічної складових на регіональному рівні, на нашу думку, повинен будуватися на погодженні двох головних складових регіонального розвитку: фінансового потенціалу до залучення та використання коштів та рівня екологічного навантаження на регіон. Ці дві складові мають слугувати основою при визначенні величини міжбюджетних трансфертів, як одного з головних інструментів фінансового вирівнювання регіонального розвитку та забезпечення його стабільного функціонування.

Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О. Ф. (м. Суми, 24–26 квітня 2013 р.) : у 4 т. / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : Сумський державний університет, 2013. – Т. 1. – С. 118-120.